

تبیین سلامت روان بر اساس سبک‌های مدیریت کلاس معلمان

محمد وفایی مهر^۱

چکیده

این پژوهش باهدف بررسی رابطه سبک‌های مدیریت کلاس با سلامت روان معلمان صورت گرفته است. روش پژوهش از نوع همبستگی است. جامعه آماری کلیه معلمان ابتدایی شهر خوی می‌باشد. بر اساس جدول مورگان تعداد ۵۵۰ نفر به عنوان حجم نمونه به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزارهای تحقیق پرسشنامه مدیریت کلاس محقق ساخته و پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ بود. داده‌ها با استفاده از تحلیل رگرسیون تحلیل شدند. یافته‌ها نشان دادند که بین سبک دانش آموز محور و سلامت جسمانی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بین سبک دانش آموز محور با اضطراب و با بی‌قراری و با افسردگی رابطه منفی و معنی دار وجود دارد. بین سبک معلم محور با سلامت جسمانی رابطه منفی و معنی دار و با اضطراب با بی‌قراری و با افسردگی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. سبک دانش آموز محور، متغیرهای سلامت جسمانی، اضطراب، بی‌قراری، افسردگی را به طور معناداری تبیین و پیش‌بینی می‌کند. همچنین سبک معلم محور، متغیرهای سلامت جسمانی، اضطراب، بی‌قراری، افسردگی را به طور معناداری تبیین و پیش‌بینی می‌کند.

کلیدواژه‌گان: سبک مدیریت کلاس، دانش آموز محور، معلم محور، سلامت روان، سلامت

جسمانی، اضطراب، بی‌قراری، افسردگی

مقدمه

^۱ استادیار گروه علوم تربیتی، واحد خوی، دانشگاه آزاد اسلامی خوی، ایران

نظام آموزش و پرورش یکی از نهادهای مهم اجتماعی است، آموزش و پرورش به شکوفایی استعدادها و افزایش توانایی ها و قابلیت های فرد کمک می کند و از طرف دیگر در خدمت نظام اجتماعی درمی آید و از طریق انتقال بهسازی و گاه تغییر ارزش ها و هنجارهای اجتماعی، جامعه پذیری نسل آینده را ممکن می سازد. از سوی دیگر مهارت های زندگی، تغذیه و بهداشت فردی و جمعی، مدرسه شاد زمانی در مدارس عملیاتی خواهد شد که تمامی عناصر این مجموعه به باور لازم برسند و تحول و تغییر را به عنوان یک اصل در نظر بگیرند. شادمانی احساسی است که زندگی را چیزی خوب می داند. انسانی شاد است که از زنده بودن خود احساس رضایت و خوشبختی کند، دیگران از او سود ببرند، آرزوها و نیازهای فردیش نیز تا حد نسبتاً زیادی تحقق یافته باشد و خوشبختی و شادمانی اش مستدام باشد نه مقطعی و زودگذر. فضای شاد و مفرح در یادگیری و شکوفایی استعداد های دانش آموزان موثر است و انرژی آنان را دو چندان می سازد. نشاط و شادابی دانش آموزان در گرو وجود مدارس جذاب، مطلوب و نشاط انگیز است (برنز، ۱۳۸۴).

توجه به سلامت روانی معلمان و ایجاد نشاط در مدارس باعث می شود که معلمان با رغبت بیشتری در مدرسه حضور یابند و این امر نه تنها موفقیت بیشتر در امور تحصیلی را به همراه دارد، بلکه ارزشهای مورد توجه مدرسه نیز پاس داشته می شوند و روابط صمیمانه توأم با احترام در مدرسه و جامعه تقویت می شود. ویژگی روانی مهمی که فرد واجد سلامت می بایست از آن برخوردار باشد، سلامت روانی^۱ است (مایرز و داینر، ۲۰۰۷).

مفهوم سلامت روان اهمیت عمده‌ای در زندگی دارد و انگیزه اصلی افراد سالم و در حال تکامل، در همهٔ زمان‌ها، چگونگی دستیابی، حفظ و ارتقاء آن است. برای بالا بردن میزان سلامت روان افراد می‌بایست عوامل مؤثر بر سلامت روان را شناخت و با آموزش‌های ویژه آن را بالا برد و ارتقاء داد، چنانچه بیسواس و همکاران (۲۰۱۴) مطرح کردند که ما نیاز به یکسری شیوه‌های علمی برای کامل کردن کوشش‌های تحلیل‌مان برای درک سلامت روان داریم. متغیرهای زیادی در میزان سلامت روانی افراد نقش دارند. از میان آنها می توان به سبک‌های مدیریت کلاس اشاره کرد (اونیل و استفنسون^۳، ۲۰۱۱).

به طور کلی، مدیریت کلاس درس یکی از زمینه های اصلی نگرانی های ابراز شده به وسیله آموزگاران در تمام سطوح است. تعدادی از مطالعات نشان می دهند که باورهای شخصی معلمان،

¹ - Mental Health

² - Myers & Diener

³.O'Neill & Stephenson

تبیین سلامت روان بر اساس سبک‌های مدیریت کلاس معلمان □ ۱۶۷

انتخاب آنان در مورد رویکرد مدیریت کلاس درس را تحت تاثیر قرار می دهد (کونتی^۱، ۲۰۱۱). مدیریت کلاس یک فرایند چرخشی است که شامل طراحی پیشرفته، اجرا، ارزیابی در طول اجرا و ارزیابی نهایی است که عوامل مربوط به کودکان و محیط آنها را در نظر می گیرد و موجب پیشرفت در فعالیتهای انجام شده برای یادگیری و سلامت عاطفی کودکان در کلاس می شود (تال^۲، ۲۰۱۰).

مدیریت کلاس درس مانند دیگر مدیریت ها تاکنون با دو رویکرد و پارادایم متفاوت تعریف شده است. در پارادایم نیوتونی بر نظریات کلاسیک مدیریت، نظریات رفتاری، شرطی سازی ها، نتیجه مداری، اقتدار سازمانی، کنترل مقتدرانه و ارزشهای پایانی تاکید می شود و در مقابل، در پارادایم پست نیوتونی، بر نظریات مدیریت کیفیت جامع سازمان یاددهنده، سامان یادگیرنده یادگیری سازمانی، کنترل کیفی، رهبری پویا، دانش آموزمداری، مهارتهای حل مسئله، مهارتهای اجتماعی، الگوهای فعال تدریس، ایجاد نگرشهای مطلوب و ارزشیابی مستمر تاکید می شود. در رویکردهای نیوتونی، تعاریف ارائه شده از مدیریت کلاس درس برگرفته از نظریات کلاسیک مدیریت است. توجه به همه تعاریف نشان می دهد که مدیریت کلاس درس مستلزم انجام فعالیتهای و کارکردهای معین و مشخصی است، ولی بخشی از تعاریف به تعداد محدودی از کارکردها و برخی دیگر کل کارکردها را در نظر گرفته اند. در مجموع پژوهشها تاثیر عوامل کلاسی و ویژگی های مربوط به معلمان از جمله سطح تحصیلات، تجربه کاری، نوع شخصیت، آموزش های ویژه و اندازه کلاس را بر سبک و الگوی رفتار مدیریتی معلمان حائز اهمیت دانسته اند (آمینزادی و آتی^۳، ۲۰۰۸).

پژوهش های انجام شده در ایران نشان می دهد که مدیریت کلاس نسبت به سایر جنبه های کلاس کمتر مورد توجه قرار گرفته است (رضانی نژاد و همکاران، ۱۳۸۲، زرین آبادی، ۱۳۸۰، اسماعیلی انور، ۱۳۹۰، بخشایش، ۱۳۹۲، علوی و سلیمانی، ۱۳۹۲).

با توجه به اهمیت شناخت سبکها و عوامل مرتبط با آنها در طراحی و برنامه ریزی رشد حرفه ای معلمان و شناخت راههای تجهیز معلمان به مهارتهای اثربخش، پژوهش حاضر در نظر دارد تا به بررسی ارتباط سبکهای مدیریت کلاس درس با سلامت روان معلمان ابتدایی خوی بپردازد.

روش شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف، یک تحقیق کاربردی بوده و از لحاظ نحوه گردآوری دادهها میدانی، از جهت ابزار، پرسشنامه‌ای است. با توجه به اینکه این پژوهش در نظر دارد به بررسی ارتباط سبکهای مدیریت کلاس درس با سلامت روان معلمان ابتدایی خوی بپردازد، بنابراین روش پژوهش

^۱.Konti

^۲.Tal

^۳.Aminyazdi & Ati

۱۶۸ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی - سال دوازدهم، شماره چهارم، تابستان ۱۴۰۰

از نوع همبستگی می باشد. جامعه آماری شامل کلیه معلمان مدارس ابتدایی شهر خوی می باشد. بر اساس جدول مورگان تعداد ۵۵۰ نفر معلم انتخاب شدند. برای انتخاب نمونه از روش طبقه ای تصادفی استفاده شد.

ابزارهای تحقیق

پرسشنامه مدیریت کلاس

به منظور سنجش سبکهای مدیریت کلاس از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. این پرسشنامه سبک مدیریت کلاس را به دو صورت دانش آموز محور و معلم محور می سنجد. پرسشنامه دارای ۲۶ پرسش است. مقیاس پاسخها، فاصله ای و به شکل چهار گزینه ای لیکرت است.

روایی و پایایی پرسشنامه مدیریت کلاس

در این پژوهش برای بررسی روایی پرسشنامه از روش لواشی استفاده شده است. برای تک تک سئوالات پرسشنامه ضریب روایی محتوایی (سی وی آر) محاسبه گردید. لذا شاخص روایی محتوایی (سی وی آر) به دست آمده ۰/۷۸ می باشد. برای بررسی پایایی پرسشنامه از تحلیل عاملی استفاده گردید. بر اساس ضرایب مجذور همبستگیهای چندگانه محاسبه شده، پرسشنامه دو عامل دانش آموز محوری و معلم محوری را مورد ارزیابی قرار می دهد. این الگو ۰/۷۸ از واریانس عامل اول، ۰/۸۰ از واریانس عامل دوم را تبیین کرد.

پرسشنامه سلامت عمومی (GHQ)

متن اصلی پرسشنامه سلامت عمومی در سال ۱۹۷۲ به وسیله گلدبرگ به هدف ردیابی کسانی که دارای یک اختلال روانی هستند طراحی و تدوین گردید. در واقع این پرسشنامه یک "پرسشنامه غربالگری"^۱ مبتنی بر روش خود گزارش دهی می باشد. فرم اصلی و اولیه این پرسشنامه مشتمل بر شصت سؤال است. محتوی پرسشهای این پرسشنامه از پایین ترین سطوح نشانه های مشترک مرضی که در اختلال های روانی وجود دارند، تشکیل شده است و بدین ترتیب می تواند بیماران روانی را به عنوان یک طبقه کلی از آنها بی که خود را سالم می پندارند متمایز کند. بنابراین هدف این پرسشنامه دستیابی به یک تشخیص خاص در سلسله مراتب بیماریهای روانی نیست، بلکه منظور اصلی آن، ایجاد تمایز بین بیماری روانی و سلامت است. به تناسب شرایط فرهنگ های مختلف، فرمهای کوتاه تری از پرسشنامه سلامت عمومی مشتمل بر ۱۲، ۲۰، ۲۸، ۳۰ و ۴۴ سوالی نیز تهیه شده است. نسخه های مختلف این پرسشنامه تاکنون دست کم به ۳۶ زبان مختلف دنیا برگردانده

^۱) Screening Questionnaire

تبیین سلامت روان بر اساس سبک‌های مدیریت کلاس معلمان □ ۱۶۹
شده و به طور وسیعی در کشورهای مختلف مورد استفاده قرار گرفته است (چیونگ و اسپیرز^۱، چان^۲، هندرسن^۳، نقل از جعفر نژاد، ۱۳۸۲). در کشور ما نیز فرمهای ۱۲ و ۲۸ ماده ای این پرسشنامه پس از تغییر دادن گزینه ها، بر روی گروههای مختلف شغلی، دانشجویان و دانش آموزان دوره های مختلف اجرا شده است. فرم ۲۸ ماده ای پرسشنامه سلامت عمومی که در این پژوهش از آن استفاده شده است توسط گلدبرگ و هیلر^۴ در سال ۱۹۷۹ تدوین یافته است و سؤالهای آن بر اساس روش تحلیل عاملی بر روی فرم شصت ماده ای اولیه استخراج گردیده است. این پرسشنامه مانند فرم اولیه مشتمل بر چهار زیر-مقیاس است که هر یک از آنها دارای هفت پرسش می‌باشد. زیر مقیاسهای تشکیل دهنده GHQ28 عبارت است از :

الف) نشانه های جسمانی^۵: مواد این زیر مقیاس شامل موادی درباره احساس افراد نسبت به وضع سلامت خود و احساس ضعف و خستگی و نیاز به داروهای تقویتی می‌باشد.

ب) اضطراب و اختلال خواب^۶: مواد این زیر مقیاس شامل موادی است که با اضطراب، احساس فشار و تنیدگی، عصبانیت و بد خلق شدن، احساس ناتوانی در انجام کارها و بیخوابی مرتبطند.

ج) اختلال در کنش وری اجتماعی^۷: مواد این زیر مقیاس گستره توانایی افراد را در مواجهه با وقایع روزمره و مسائل شغلی می‌سنجد و احساسات آنها را درباره چگونگی کنار آمدن با موقعیتهای متداول زندگی آشکار می‌کند.

د) افسردگی^۸ شدید: مواد این زیر مقیاس با افسردگی شدید از قبیل احساس بی ارزشی، ناامیدی، افکار خود کشی و آرزوی مردن مرتبط هستند.

نمره کلی هر فرد از حاصل جمع نمرات چهار زیر-مقیاس فوق الذکر به دست می آید.

پایایی و روایی پرسشنامه سلامت عمومی

چان وچان در مطالعه ای که به منظور بررسی سلامت عمومی گروه ۲۲۴ نفری در کشور چین با استفاده از پرسشنامه ۳۰ ماده ای GHQ انجام دادند، بر اساس روش نمره گذاری طیف لیکرت، ضریب همسانی درونی این مقیاس را با روش آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۵ گزارش نمودند (جعفر نژاد، ۱۳۸۲). چیونگ و اسپیرز ضریب پایایی این پرسشنامه را در گروه کامبوجیهایی ساکن نیوزلند به کمک

1) Cheung & Spears

2) Chan

3) Henderson

4) Hiller

5) somatic symptoms

6) Anxiety & insomnia

7) Social dysfunction

8) depression

۱۷۰ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی - سال دوازدهم، شماره چهارم، تابستان ۱۴۰۰

روش بازآزمایی با فاصله زمانی دو تا چهار هفته، با استفاده از فرمول ضریب همبستگی رتبه ای اسپیرمن به میزان ۰/۵۵ برآورد نمودند و ضریب همسانی درونی این پرسشنامه را با روش نمره گذاری لیکرت به میزان ۰/۸۵ گزارش کردند (همان منبع). هومن (۱۳۷۶) در هنجاریابی پرسشنامه سلامت عمومی، هماهنگی درونی را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای مقیاسهای فرعی علائم جسمانی ۰/۸۵، علائم اضطراب ۰/۸۷، اختلال در کنش اجتماعی ۰/۷۹، علائم افسردگی شدید برابر با ۰/۹۱ گزارش نمود و برای کل مقیاس که نشاندهنده سلامت عمومی است برابر با ۰/۸۵ برآورد کرده است. جعفر نژاد (۱۳۸۲) پایایی آزمون سلامت عمومی را بر روی نمونه چهل نفری از دانشجویان پسر دانشگاه تربیت معلم با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹، برآورد کرده است. در تحقیق حاضر پایایی آزمون با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای معلمان برابر با ۰/۸۱ بدست آمد.

یکی از روشهای تعیین روایی پرسشنامه، محاسبه ضریب همبستگی^۱ آن با سایر پرسشنامه های مشابه است. شواهد روایی همگرایی^۲ آزمون از طریق همبستگی نمره های آن با نمره های دیگر آزمونهایی که همان سازه را اندازه می گیرند، جمع آوری می شود. این شواهد نشان می دهد آزمون مورد نظر با سایر آزمونهایی که همان سازه را اندازه می گیرند، همبستگی دارد، (گلدبرگ و همکاران، نقل از جعفر نژاد، ۱۳۸۲). همبستگی بین داده های حاصل از اجرای دو پرسشنامه SCL90،GHQ28 را بر روی ۲۴۴ آزمودنی به میزان ۰/۸۷ گزارش نموده اند (جعفر نژاد، ۱۳۸۲). در مطالعه دیگری که توسط گلدبرگ و هیلر انجام شد، ضریب همبستگی بین نمرات چهار مقیاس پرسشنامه سلامت عمومی، بین ۰/۳۳+ تا ۰/۶۱+ گزارش شده است. گلدبرگ و بلک ول^۳ ضریب همبستگی بین نمرات پرسشنامه های مذکور را با نتیجه بدست آمده از ارزیابی بالینی اختلالات، به میزان ۰/۸۰ گزارش نمودند. همچنین حساسیت^۴ و ویژگی^۵ آن را به ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۸۲ گزارش نمودند (همان منبع، ص ۹۸). یعقوبی (۱۳۷۵) روی نمونه ۶۲۵ نفری حساسیت و ویژگی این پرسشنامه را در بهترین نقطه برش^۶ ۰/۲۳ به ترتیب ۰/۸۶ و ۰/۸۲ گزارش نموده است. جونز و هندرسن^۷ همبستگی بین نمرات حاصل از دو پرسشنامه GHQ و PSE را در استرالیا به میزان ۰/۷۶+ گزارش نمودند (همان منبع، ص ۹۸). هومن (۱۳۷۶) در پژوهشی که تحت عنوان "استاندارد سازی و هنجاریابی" پرسشنامه سلامت عمومی انجام داد، همبستگی بین دو پرسشنامه GHQ را با

1) correlation coefficient

2) convergent validity

3) Black well

4) sensitivity

5) specificity

6) cut off

7) Johns & Handerson

تبیین سلامت روان بر اساس سبک‌های مدیریت کلاس معلمان □ ۱۷۱
 SCL90 را محاسبه کرده است. مقادیر ضریب همبستگی دو متغیری بین نمرات هفتاد آزمودنی متعلق به گروه نمونه را به مقیاسهای علائم جسمانی GHQ و شکایات جسمانی SCL90 برابر با ۶۵٪، در مقیاسهای اضطراب و اختلال خواب GHQ و اضطراب SCL-90 برابر ۶۹٪ و در مقیاسهای افسردگی شدید GHQ و افسردگی SCL-90 برابر ۷۱٪ و در کل دو مقیاس مذکور برابر با ۸۳٪ و ۷۶٪ بوده است.

یافته ها

قبل از آزمون فرضیه های تحقیق برای بررسی نرمال بودن داده ها از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شده است که نتایج آن در جدول ۱ ارائه شده است:

جدول ۱ نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف نمرات سبک‌های مدیریت کلاس و سلامت روان

متغیرها	k.s	سطح معنی داری
سبک دانش آموز محور	۲/۲۵	۰/۲۳۴
سبک معلم محور	۱/۲۹	۰/۳۵۸
سلامت جسمانی	۲/۶۵	۰/۴۲۱
اضطراب	۱/۳۴	۰/۷۴
بی قراری	۱/۷۱	۰/۴۹
افسردگی	۱/۵۵	۰/۳۲

نتایج جدول شماره ۱ نشان می‌دهد که k.s محاسبه شده برای تمام متغیرها در سطح ۰/۰۵ معنادار نیست. بنابراین داده ها نرمال می باشند، به این ترتیب استفاده از همبستگی پیرسون در آزمون فرضیه‌ها مقدور است.

جدول ۲ ماتریس همبستگی متغیرها

	سلامت جسمانی	سطح معنی داری	اضطراب	سطح معنی داری	بی قراری	سطح معنی داری	افسردگی	سطح معنی داری
سبک دانش آموز محور	+۰/۴۶	۰/۰۰۰	- ۰/۴۴	۰/۰۰۰	- ۰/۴۵	۰/۰۰۰	- ۰/۴۱	۰/۰۰۰
سبک معلم محور	-۰/۳۹	۰/۰۰۰	+ ۰/۳۸	۰/۰۰۰	+ ۰/۳۹	۰/۰۰۰	+ ۰/۳۱	۰/۰۰۰

جدول ۲ ماتریس همبستگی متغیرهای تحقیق را نشان می‌دهد، همانطور که ملاحظه می‌گردد بین سبک دانش آموز محور و سلامت جسمانی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد (+۰/۴۶). بین

۱۷۲ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی - سال دوازدهم، شماره چهارم، تابستان ۱۴۰۰

سبک دانش آموز محور با اضطراب (-۰/۴۴) و با بی قراری (-۰/۴۵) و با افسردگی (-۰/۴۱) رابطه منفی و معنی دار وجود دارد. بین سبک معلم محور با سلامت جسمانی (-۰/۳۹) رابطه منفی و معنی دار و با اضطراب (+۰/۳۸) با بی قراری (+۰/۳۹) و با افسردگی (+۰/۳۱) رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

سهام سبک‌های مدیریت کلاس در تبیین سلامت روان

برای بررسی سهم سبک دانش آموز محور در تبیین سلامت جسمانی از رگرسیون چندگانه استفاده گردید:

جدول ۳ نتایج رگرسیون گام به گام برای تبیین سلامت جسمانی بر اساس سبک دانش آموز محور

مدل	R	R2	R اصلاح شده	خطای معیار
کلی	۰/۴۶۰	۰/۲۱۱	۰/۲۰۹	۱۶/۵۳

با توجه به جدول شماره ۳ مقدار R2 نشان می دهد که حدود ۲۱/۱٪ تغییرات در متغیر سلامت جسمانی به دلیل متغیر سبک دانش آموز محور است.

جدول شماره ۴ خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس

مدل	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	P
کلی	۱۱۶۸۱/۰۸۱	۳	۳۸۹۳/۶۹۳	۱۸/۱۳	۰/۰۰۰
	۹۴۶۱۲/۶۳۴	۵۴۶	۱۷۳/۲۸		
	۵۲۲۷/۰۰۷	۵۴۹			

جدول شماره ۴ نشان می دهد که میزان رگرسیون معنی دار می باشد ($P = ۰/۰۰۰$) بدین معنی که متغیرهای پیش بین (سبک دانش آموز محور)، متغیر ملاک (سلامت جسمانی) را به طور معناداری تبیین و پیش بینی می کند.

جدول ۵ نتایج رگرسیون گام به گام برای تبیین اضطراب بر اساس سبک دانش آموز محور

متغیر ملاک	R	R2	R اصلاح شده	خطای معیار
اضطراب	-۰/۴۴۰	۰/۱۹۳	-۰/۱۷۸	۱۵/۸۵

تیبین سلامت روان بر اساس سبک‌های مدیریت کلاس معلمان □ ۱۷۳

جدول شماره ۵ مقدار R2 را نشان می‌دهد که حدود ۱۹/۳٪ تغییرات در متغیر اضطراب به دلیل متغیر سبک دانش آموز محور است.

جدول شماره ۶ خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس

P	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	
۰/۰۰۰	۱۴/۲۳	۳۶۵۸/۳۶۰	۳	۱۰۹۷۵/۰۸۱	رگرسیون
		۱۶۵/۸۲	۵۴۶	۹۰۵۴۲/۵۲۸	باقیمانده
			۵۴۹	۶۳۷۸/۲۱۳	کل

جدول شماره ۶ نشان می‌دهد که میزان رگرسیون معنی دار می‌باشد ($P = ۰/۰۰۰$) بدین معنی که متغیرهای پیش بین (سبک دانش آموز محور)، متغیر ملاک (اضطراب) را به طور معناداری تبیین و پیش بینی می‌کند.

جدول ۷ نتایج رگرسیون گام به گام برای تبیین بی‌قراری بر اساس سبک دانش آموز محور

متغیر ملاک	R	R2	R اصلاح شده	خطای معیار
بی‌قراری	-۰/۴۵۰	۰/۲۰۲	۰/۱۹۸	۱۵/۴۶

جدول شماره ۷ مقدار R2 را نشان می‌دهد که حدود ۲۰/۲٪ تغییرات در متغیر بی‌قراری به دلیل متغیر سبک دانش آموز محور است.

جدول شماره ۸ خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس

P	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	
۰/۰۰۰	۱۶/۹۴	۳۶۶۹/۳۶۰	۳	۱۱۰۰۸/۰۸۱	رگرسیون
		۱۶۶/۸۹	۵۴۶	۹۱۱۲۴/۶۱۲	باقیمانده
			۵۴۹	۵۴۱۳/۰۳۲	کل

جدول شماره ۸ نشان می‌دهد که میزان رگرسیون معنی دار می‌باشد ($P = ۰/۰۰۰$) بدین معنی که متغیرهای پیش بین (سبک دانش آموز محور)، متغیر ملاک (بی‌قراری) را به طور معناداری تبیین و پیش بینی می‌کند.

۱۷۴ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی - سال دوازدهم، شماره چهارم، تابستان ۱۴۰۰

جدول ۹ نتایج رگرسیون گام به گام برای تبیین افسردگی بر اساس سبک دانش آموز محور

متغیر ملاک	R	R2	R اصلاح شده	خطای معیار
افسردگی	۰/۴۱۰	۰/۱۶۸	۰/۱۴۹	۱۷/۱۲

با توجه به جدول شماره ۹ مقدار R2 نشان می دهد که حدود ۱۶/۸٪ تغییرات در متغیر افسردگی به دلیل متغیر سبک دانش آموز محور است.

جدول شماره ۱۰ خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس

P	F	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	
۰/۰۰۰	۱۳/۷۹	۳۳۲۷/۲۹۲	۳	۹۹۸۱/۸۷۶	رگرسیون
		۱۷۰/۱۷	۵۴۶	۹۲۹۱۳/۵۲۸	باقیمانده
			۵۴۹	۶۷۷۴/۷۴۹	کل

جدول شماره ۱۰ نشان می دهد که میزان رگرسیون معنی دار می باشد ($P = ۰/۰۰۰$) بدین معنی که متغیرهای پیش بین (سبک دانش آموز محور)، متغیر ملاک (افسردگی) را به طور معناداری تبیین و پیش بینی می کند.
برای بررسی سهم سبک معلم محور در تبیین سلامت جسمانی از رگرسیون چندگانه استفاده گردید:

جدول ۱۱ نتایج رگرسیون گام به گام برای تبیین سلامت جسمانی بر اساس سبک معلم محور

مدل	R	R2	R اصلاح شده	خطای معیار
کلی	-۰/۳۹۰	۰/۱۵۲	۰/۱۲۷	۱۴/۲۳

با توجه به جدول شماره ۱۰ مقدار R2 نشان می دهد که حدود ۱۵/۲٪ تغییرات در متغیر سلامت جسمانی به دلیل متغیر سبک معلم محور است.

جدول شماره ۱۲ خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس سبک معلم محور و سلامت جسمانی

P	F	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	
۰/۰۰۰	۸/۹۶	۱۰۲۷/۱۱۶	۳	۳۰۸۱/۳۴۶	رگرسیون
		۳۱/۳۰	۵۴۶	۱۷۰۹۳/۷۳۵	باقیمانده
			۵۴۹	۱۹۱۷/۵۰۸	کل

تیبیین سلامت روان بر اساس سبک‌های مدیریت کلاس معلمان □ ۱۷۵

جدول شماره ۱۲ خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس سبک معلم محور و سلامت جسمانی را نشان می‌دهد با توجه به مقدار F به دست آمده $۸/۹۶$ و سطح معنی داری، می‌توان بیان کرد که این رابطه معنی دار می‌باشد.

برای بررسی سهم سبک معلم محور در تبیین اضطراب از رگرسیون چندگانه استفاده گردید:

جدول ۱۳ نتایج رگرسیون گام به گام برای تبیین اضطراب بر اساس سبک معلم محور

مدل	R	R2	R اصلاح شده	خطای معیار
کلی	۰/۳۸۰	۰/۱۴۴	۰/۱۱۹	۱۵/۱۲

با توجه به جدول شماره ۱۳ مقدار $R2$ نشان می‌دهد که حدود $۱۴/۴$ ٪ تغییرات در متغیر اضطراب به دلیل متغیر سبک معلم محور است.

جدول شماره ۱۴ خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس سبک معلم محور و اضطراب

P	F	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	
۰/۰۰۰	۸/۱۶	۶۶۱/۴۰۷	۳	۱۹۸۴/۲۲۳	رگرسیون
		۱۸/۰۴	۵۴۶	۹۸۵۲/۳۱۴	باقیمانده
			۵۴۹	۱۲۱۳/۲۹۰	کل

جدول شماره ۱۴ خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس سبک معلم محور و اضطراب را نشان می‌دهد با توجه به مقدار F به دست آمده $۸/۱۶$ و سطح معنی داری، می‌توان بیان کرد که این رابطه معنی دار می‌باشد.

جدول ۱۵ نتایج رگرسیون گام به گام برای تبیین بی‌قراری بر اساس سبک معلم محور

مدل	R	R2	R اصلاح شده	خطای معیار
کلی	۰/۳۹۰	۰/۱۵۲	۰/۱۲۹	۱۴/۰۷

با توجه به جدول شماره ۱۵ مقدار $R2$ نشان می‌دهد که حدود $۱۵/۲$ ٪ تغییرات در متغیر بی‌قراری به دلیل متغیر سبک معلم محور است.

جدول شماره ۱۶ خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس سبک معلم محور و بی‌قراری

۱۷۶ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی - سال دوازدهم، شماره چهارم، تابستان ۱۴۰۰

P	F	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	
۰/۰۰۰	۱۱/۲۵	۸۹۸/۱۴۹	۳	۲۶۹۴/۴۴۹	رگرسیون
		۲۰/۸۳	۵۴۶	۱۱۳۷۶/۳۱۴	باقیمانده
			۵۴۹	۱۰۱۹/۴۱۸	کل

جدول شماره ۱۶ خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس سبک معلم محور و بی قراری را نشان می دهد با توجه به مقدار F به دست آمده $۱۱/۲۵$ و سطح معنی داری، می توان بیان کرد که این رابطه معنی دار می باشد.

برای بررسی سهم سبک معلم محور در تبیین افسردگی از رگرسیون چندگانه استفاده گردید:

جدول ۱۷ نتایج رگرسیون گام به گام برای تبیین افسردگی بر اساس سبک معلم محور

مدل	R	R2	R اصلاح شده	خطای معیار
کلی	۰/۳۱۰	۰/۰۹۶	۰/۰۷۳	۱۴/۳۳

با توجه به جدول شماره ۱۷ مقدار $R2$ نشان می دهد که حدود ۹/۶٪ تغییرات در متغیر افسردگی به دلیل متغیر سبک معلم محور است.

جدول شماره ۱۸ خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس سبک معلم محور و افسردگی

P	F	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	
۰/۰۰۰	۹/۶۵	۷۱۵/۰۴۴	۳	۲۱۴۵/۱۳۲	رگرسیون
		۳۳/۲۲۹	۵۴۶	۱۸۱۴۳/۲۰۲	باقیمانده
			۵۴۹	۱۸۸۸/۵۶۰	کل

جدول شماره ۱۸ خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس سبک معلم محور و افسردگی را نشان می دهد با توجه به مقدار F به دست آمده $۹/۶۵$ و سطح معنی داری، می توان بیان کرد که این رابطه معنی دار می باشد.

بحث و نتیجه گیری

تحلیل اطلاعات نشان داد که بین سبک دانش آموز محور و سلامت جسمانی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بین سبک دانش آموز محور با اضطراب و با بی قراری و با افسردگی رابطه منفی و معنی دار وجود دارد. بین سبک معلم محور با سلامت جسمانی رابطه منفی و معنی دار و با اضطراب با بی قراری و با افسردگی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. سبک دانش آموز محور، متغیرهای سلامت جسمانی، اضطراب، بی قراری، افسردگی را به طور معناداری تبیین و پیش بینی می کند. همچنین سبک معلم محور، متغیرهای سلامت جسمانی، اضطراب، بی قراری، افسردگی را به طور معناداری تبیین و پیش بینی می کند.

این یافته ها با نتایج تحقیقات لیونز و همکاران (۲۰۱۵)، کلاپفر (۲۰۱۴)، اونیل و استفن سون (۲۰۱۱)، رجینا و همکاران (۲۰۱۱)، دال و کامینگز (۲۰۰۸)، دال و همکاران (۲۰۰۴)، اورتسون و وینستین (۲۰۰۶)، اوشر و همکاران (۲۰۰۳) همسو می باشد.

سبک های مورد استفاده معلمان در مدیریت کلاس معلم محور و یا دانش آموز محور بوده است. توضیح احتمالی پذیرش سبک معلم محوری توسط معلمان این است که معلمان هنوز خودشان، مسئولیت کامل تدریس را بر عهده می گیرند و هنگامی که تدریس معلم محور باشد، جو کلاس مطیع و منفعل خواهد بود. به همین دلیل در پی اجابت قطعی دانش آموزان است. وادار کردن دانش آموزان به اطلاعات بی چون و چرا، سبب می شود که معلمان، روزانه با مسائل مدیریت کلاس و انضباط مواجه شوند و به اعمال کنترل بیشتر در مدیریت کلاس پناه ببرند (چامبرز، ۲۰۱۱).

طبیعتاً در چنین جوی، بستر مناسب برای ابتدا به افسردگی، اضطراب و بی قراری برای دانش آموزان فراهم می گردد و سلامت جسمانی آنان نیز تحت الشعاع قرار می گیرد.

بر اساس نظریه کانتز که روشهای کنترل و اجبار را توجیه می کند، هدف مدیریت کلاس رفع نیاز معلم است. این باور سبب می شود که معلم تلاشی در جهت کاربرد روشهای مسالمت آمیزتر نکند. چرا که این روشها در پی رسیدن به هدف درازمدت خود-انضباطی هستند و شاید در ایجاد نظم و برقراری سکوت لحظه ای کلاس کارآمد نباشند.

۱۷۸ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی - سال دوازدهم، شماره چهارم، تابستان ۱۴۰۰

اما آنچه در مدیریت کلاس دانش آموز محور به عنوان یک اصل کلیدی مطرح است، نیازهای رشد دانش آموزان است. با توجه به این اصل، معلم در کاربرد هر شیوه مدیریتی در کلاس باید به این سؤال پاسخ دهد: هدف از این شیوه رفع نیاز رشد دانش آموز است یا نیاز معلم؟

براون و فاولر (به نقل از ریتر و هانکوک، ۲۰۰۷) در تفسیر علل تمایل معلمان به کاربرد شیوه های کنترل و اجبار در مدیریت کلاس شرح می دهند که معلمان که بدرفتاری دانش آموزان را در کلاس درس به منزله تهدید و توهینی به خودد ارزیابی می کنند، این روشها را در حفظ و حراست از خود به کار می برند و بدین وسیله نظم را در کلاس ایجاد و احساس رضایت می کنند. با این باور بعید به نظر می رسد که معلمان تلاشی در جهت کاربرد روشهای انضباطی دیگر نداشته باشند، زیرا هدف معلم حفظ نیاز فوری ایمنی خود است.

ریتر و هانکوک (۲۰۰۷) نیز استدلال می کند که گرایش به استفاده از سبک های کنترل و مداخله ناشی از این باور سنتی است که دانش آموزانی که منکر قدرت مشروع معلم هستند و به گونه ای غیرمسئولانه و نادرست عمل می کنند، سزاوار برخورد معلم هستند. در حالی که طبق نظر ویلیام گلسر، بدرفتاری دانش آموزان نشانه توهین به معلم نیست، بلکه اعتراض دانش آموزان به نظامی است که به نیازهای آنها پاسخ نمی دهد و معلم نماینده آن نظام است.

در مدیریت کلاسیک سازمان و از جمله کلاس درس به عنوان سیستمهای نسبتاً بسته در نظر گرفته می شوند. دیدگاه صاحب نظران این مکاتب این است که مدرسه و کلاس درس همانند یک ماشین است و تصور می رود که عملیات کارآمد داخلی تعیین کننده اثربخشی است، بنابراین توجه اندکی به چگونگی کنش و واکنشهای مدرسه و کلاس با محیطهای خارجی خود معطوف می شود. صاحب نظران مدیریت کلاسیک عموماً بررسی جنبه های رسمی و بهره گیری از قوانین و دستورات را مد نظر قرار می دادند. با توجه به نظریه آنان معلم بایستی به کلاس و تعامل کلاسی توجه داشته باشد و اثرات محیط خارج از کلاس چون مدرسه و جامعه بر آن، مورد اغماض قرار می گیرد. این سبک رفتار کلاسی با توجه به تک محور بودن رفتار یعنی تنها توجه به محتوای درسی و نیز درس نگری و به کارگیری سبک وظیفه مداری از جانب معلم سبب می گردد که تنها رفتار آمرانه و توجه به محفوظات مورد نظر قرار گیرد و توجه به دانش آموز و نظریات وی مورد فراموشی واقع گردد و در نتیجه رشد خلاقیت و ابتکار و نوآوری در دانش آموزان نادیده گرفته شود و در شرایطی که نیاز توجه به شخصیت

تبیین سلامت روان بر اساس سبک‌های مدیریت کلاس معلمان □ ۱۷۹

دانش‌آموز و رشد مهارت‌های اجتماعی، روانی و عاطفی مورد نظر است، مهارت‌های مورد نیاز در این رابطه به فراموشی سپرده شود.

در رفتار کلاسی آن‌گاه که سبک وظیفه‌مداری مورد نظر باشد، معلم در جهت دستیابی به اهدافی که مورد نظر او است تلاش نموده و بیشتر قوانین رسمی و مسائل ساختگرا که نوع ارتباطات و حیطة قدرت را شامل می‌شوند مورد توجه قرار می‌گیرند. در این نوع ارتباط کلاسی عموماً بهداشت روانی در کلاس به مخاطره می‌افتد و آنچه را که به عنوان درک نیازها، استعدادها و مشکلات دانش‌آموزان و کوشش برای تأمین، شکوفایی و حل آنهاست به دست فراموشی سپرده می‌شود. با توجه به این که مسائل درسی بایستی چنان مطرح شوند که در زمان حال نیز فواید موضوع برای دانش‌آموزان قابل درک باشد و بتوانند آن را با نیازهای خود تطبیق دهند، ارتباط صرف وظیفه‌مداری قادر به تأمین این نیازها نمی‌باشد. این گونه کلاسها به روش قیمی اداره می‌شوند (راگ، ترجمه کیامنش و گنجی، ۱۳۸۱).

مدل ارتباط قیمی، کلاسی را مجسم می‌نماید که یک وضعیت خشک و خیلی کنترل شده‌ای را فراهم می‌سازد که در آن حفظ نظم در کلاس از اهداف عمده آن است. دانش‌آموزان بر حسب ظاهر، رفتار و وضعیت اجتماعی والدین آنان یکسان فرض می‌شوند. معلمانی که دارای جهت‌گیری قیمی هستند کلاس و مدرسه را یک سازمان اتوکرات با منزلت سلسله مراتب خشک دانش‌آموز معلم در نظر می‌گیرند. جریان قدرت و ارتباطات یکطرفه و از معلم به سوی دانش‌آموز یعنی رو به پایین است. دانش‌آموزان در این گونه کلاسها مجبورند که دستورات معلم را بدون هیچ گونه سؤال بپذیرند. معلمان برای درک رفتار دانش‌آموزان تلاش نمی‌کنند بلکه کج‌رفتاری دانش‌آموز را توهین شخصی تلقی می‌کنند. آنان دانش‌آموزان را افراد غیرمسئول و بی‌انضباط که بایستی از طریق اجرای تنبیهات کنترل شوند تلقی می‌کنند. غیرشخصی بودن، بدگمانی و عدم اعتماد همراه با مراقبت، در جو قیمی کلاس حاکم می‌باشد (سیدعباس زاده، ۱۳۸۲).

رفتار کلاسی فوق در صورتی که هدف رشد محفوظات و ایجاد محیطی منضبط باشد شاید قابل قبول باشد. در ارتباط معلم با دانش‌آموز، چنانچه دانش‌آموز در سنین کودکی و در مقطع پیش‌دبستانی و یا دبستان باشد به علت ویژگیهای خاص این سن، معلم باید برنامه‌ریز آموزش کودک باشد. زیرا معلم است که به آینده کودک بها داده و به آن عنایت دارد. خود کودک به علت نداشتن تجربه کافی و

۱۸۰ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی - سال دوازدهم، شماره چهارم، تابستان ۱۴۰۰

وابستگی به معلم و عدم آگاهی از آینده بایستی زیرنظر معلم باشد. باید توجه داشت که معلم در برنامه‌ریزی آموزشی باید سعی کند که روابط کلاسی را به گونه‌ای طراحی کند که بهداشت روانی دانش‌آموزان به مخاطره نیفتد و دانش‌آموز دستورات معلم را با جان و دل پذیرا باشد. این کار زمانی صورت می‌گیرد که معلم با بهره‌گیری از روانشناسی رشد کودک و آگاهی از مسائل دانش‌آموزان با شناخت کامل و با ایجاد انگیزه در دانش‌آموز وی را در مسیر فعالیت‌های هدفدار قرار دهد. بنابراین برنامه‌ریزی در چنین کلاس‌هایی جدا از رفتار وظیفه‌مداری و یا درس‌نگری محض می‌باشد (بورر، ۲۰۱۳).

در سبک معلم محوری مدیریت کلاس به فردنگری و ایجاد ارتباط با دانش‌آموزان و برقراری کانال‌های باز در حدی که بعضاً سوء استفاده دانش‌آموزان را در پی دارد توجه می‌شود. این نوع سبک رفتاری نیز همانند سبک رفتار وظیفه‌نگری مورد سوء استفاده قرار می‌گیرد، زیرا با پیچیدگی شخصیت انسان و سوء استفاده‌هایی که بعضی از دانش‌آموزان بر اساس رفتار معلم می‌کنند جو کلاسی بحران‌زا و تسلط معلم بر کلاس و ارائه رهنمودهای وی به سوی اهداف مورد نظر دچار تزلزل گشته و جوئی خارج از کنترل معلم به وجود می‌آید و سلامت روانی به مخاطره می‌افتد (سرمدی و صیف، ۱۳۸۹). این یافته‌ها با نظریه هرزبرگ نیز قابل تبیین است. عوامل بهداشتی در کلاس را می‌توان عواملی چون شرایط اداره کلاس، خط‌مشی و مقررات کلاسی، روابط دانش‌آموز با دیگر دانش‌آموزان و رابطه دانش‌آموز با معلم را برشمرد. اگر معلمی در ارتباط با دانش‌آموزان دچار مشکلاتی بوده و روابط آنها غیرحسنة باشد، احساس رضایت و خشنودی نخواهد کرد و از کلاس درس راضی نخواهد بود و سلامت روانی قابل قبولی نخواهند داشت (سرمدی و صیف، ۱۳۸۹).

منابع

- اسمعیلی انور، سارا (۱۳۹۰)، بررسی رابطه تسلط ربع های مغزی بر مدیریت کلاس دبیران دبیرستان های دولتی شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ (پایان نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه ارومیه.
- بخشایش، علیرضا (۱۳۹۲). رابطه سبک‌های مدیریت کلاس با ویژگی های شخصیت معلمان مدارس ابتدایی یزد، **فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی**، سال چهارم، شماره ۲، صص ۱۹۸-۱۸۵.
- برنز، دیوید (۱۳۸۴). **از حال بد به حال خوب**. (ترجمه مهدی قراچه داغی). تهران: انتشارات آسیم.
- جعفرنژاد، پروین (۱۳۸۲). بررسی رابطه بین پنج عامل بزرگ، سبک‌های مقابله ای و سلامت روانشناختی در دانشجویان کارشناسی دانشگاه تربیت معلم. پایان نامه تحصیلی کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت معلم تهران.
- راگ، ادوارد (۱۳۸۲). **مدیریت کلاس در دبستان**، ترجمه علیرضا کیامنش و کامران گنجی، تهران: رشد
- رضانی نژاد، رحیم (۱۳۸۲). بررسی مشکلات مدیریت کلاس‌های تربیت بدنی از دیدگاه معلمان، **فصلنامه المپیک** شماره ۳ و ۴ صص ۵۰-۴۱.
- زرین آبادی، سیامک (۱۳۸۰). روش های اداره ساعات درس تربیت بدنی در مدرسه ها (مشکلات و راهکارها)، **ماهنامه ورزش و ارزش** شماره ۱۵۹.
- سرمدی، محمدرضا، صیف، محسن (۱۳۸۹)، **مدیریت کلاس**. تهران: دانشگاه پیام نور، چاپ دوم.
- سید عباس زاده، میر محمد (۱۳۸۲). **کلیات مدیریت آموزشی**. ارومیه: دانشگاه ارومیه.
- علوی لنگرودی، سید کاظم، سلیمانی، زهرا (۱۳۹۲). مقایسه باورها و نگرش های معلمان پیرامون مدیریت کلاس با توجه به ویژگی های دموگرافیک، **فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی**، شماره ۲ صص ۱۳۶-۱۱۵.
- هومن، حیدر علی (۱۳۷۶). **هنجاریابی پرسشنامه سلامت عمومی، مجله روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران** شماره ۲ صص ۲۳-۴۷.
- یزدانی، فضل الله (۱۳۸۲). بررسی رابطه بین نگرش های دینی، سبک‌های مقابله ای (کارآمد، ناکارآمد) و شادکامی در دختران و پسران دبیرستانی اصفهان در سال تحصیلی ۸۲-۸۱. پایان نامه دکتری تخصصی (PH.D). دانشگاه علامه طباطبایی.
- یعقوبی، حمید (۱۳۸۰). تأثیر آموزش جرأت‌ورزی به روش گروهی ایفای نقش بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان تفرش. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبایی.
- Aminyazdi, a & Ati, A (2008). The effect of teacher characteristics on classroom management style, **Journal of education**, 24(1), 103-13.
- Biswas- Diener, R. Diener, E. & Tamir, M. (2014). "The psychology of subjective well-being". **Academic Reaserach Library**. Volume 133, Issue 2, Page 18-31.
- Borer, R (2013). **Classroom management and its relationship to pupil control ideology**, ERIC Identifier: Ed 354223
- Chambers, S.H.N, Henson, R.k & Sienty, S.f (2011). **Personality types and teaching efficacy as predictors of classroom control orientation in beginning teahers**, <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/recod>.

- Doll, B & Cummings, J.A (2008). Best practices in population-based school mental health services. In A Thomas & J. Grimes (Eds.). Best practices in school psychology V, Bethesda, MD: National association of school psychologists.
- Doll, B & Zucker, S & Brehm, K (2004). Resilient classrooms: creativity healthy environments for learning. New York: Guilford Press.
- Everton, C.M & Weinstein, C.S (2006). Handbook of classroom management: Research, practice and contemporary issues, London: Lawrence Erlbaum.
- Konti, F (2011). The teachers and students perceptions towards teachers' classroom management applications in primary schools, **Procedia-social and behavioral science**, 15, 4093-4097.
- Klopfer, K.M (2014). Pre-Service teaching education and classroom management: An Evaluation of edu5572, M.A Thesis University of Toronto.
- Lyons, G, Arthur-kelley, M, Ford, M (2015). The Lyford model of classroom management: Authentication through continuing reflections from the field, *Creative education*, 6, 2063-2075.
- Myers, D. G. & Diener, E. (2007). "The science of happiness". **The futurist**. Volume 31, Issue 5, Pages 119-131.
- O'Neill, S.c & Stepgenson, J (2011). Classroom behavior management preparation in undergraduate teacher education in Australia: A Web-based investigation, *Australian Journal of teacher Education*, 36, 14-22.
- Osher, D & Dwyer, K & Jackson, S (2003). Safe, supportive and successful schools step by step, Fredrick, CO: Sopris West.
- Regina, M, Oliver, J, Wehby, d, Reschly, J (2011). Teacher classroom management practices: effects on disruptive or aggressive student behavior, *Campbell systematic reviews*.
- Ritter, J.T & Hancock, D.R (2007). **Exploring the relationship between certification of source**, experience levels and classroom management orientation of classroom teacher, USA colleof north Carolina at charlotte.
- Tal, C (2010). Case studies to deepen understanding and enhance classroom management skills in preschool teacher training, **Early childhood Educa Journal**, 38, 143-152.